ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਸੈਕੰਡਰੀ), ਪੰਜਾਬ
ਐਟ ਪੰ.ਸ.ਸਿੱ.ਬੋਰਡ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਫੇਜ਼-VIII, ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ।
(ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਸ਼ਾਖਾ)
(email. dgsecoordination@punjabeducation.gov.in)

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ

1. ਸਮੂਹ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈਸਿ/ਐਸਿ), ਪੰਜਾਬ।
2. ਸਮੂਹ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ, ਪੰਜਾਬ।
   (ਵੈਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ)

ਮੀਮੋ ਨੰ. 450836/DPISE-Cord/12/2025 43424-425
ਮਿਤੀ: 14-02-2025

ਵਿਸ਼ਾ:- Usage of Appropriate Terminology for Persons with Disabilities in Communications and Documents-reg.

ਹਵਾਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ (ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ ਸੈੱਲ) ਦਾ ਪੱਤਰ ਨੰ. SSWCD-10/52/2023-3ਡਸ/1020957/2025 ਮਿਤੀ 29.01.2025.

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਅਧੀਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਆਪ ਨੂੰ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੱਤ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨੱਥੀ: ਉਕਤ ਅਨੁਸਾਰ

14.02.25
ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ)

ਪਿੱ.ਅੰ. ਨੰ. ਉਕਤ/2025 43426-428 ਮਿਤੀ 14-02-2025

ਉਤਾਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਨੂੰ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੱਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਦਾ ਹੈ:-

1. ਸਮੂਹ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਸ਼ਾਖਾ ਮੁਖੀ, ਡੀ.ਐਸ.ਈ. (ਸੈਕੰਡਰੀ/ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ), ਪੰਜਾਬ।
2. ਸਮੂਹ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਸ਼ਾਖਾ ਮੁਖੀ, ਡੀ.ਜੀ.ਐਸ.ਈ. ਪੰਜਾਬ।
3. ਸਮੂਹ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਸ਼ਾਖਾ ਮੁਖੀ, ਦ. ਐਸ.ਸੀ.ਈ.ਆਰ.ਟੀ. ਪੰਜਾਬ।

14.02.25
ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ)

SSWCD-10/52/2023-3ਡਸ

1/1020957/2025

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ
ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ
(ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ ਸੈੱਲ)

6/2/25

ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 29.01.2025

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ

1. ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖੀ।
2. ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੰਡਲਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ।
3. ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ।
4. ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।
5. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ।
6. ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ।
7. ਚੇਅਰਮੈਨ, ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ।
8. ਚੇਅਰਮੈਨ, ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੋਰਡ, ਪੰਜਾਬ।
9. ਬੋਰਡ/ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖੀ।
10. ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ।

ਵਿਸ਼ਾ: **Usage of Appropriate Terminology for Persons with Disabilities in Communications and Documents - reg.**

******

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰ ਨੰ: 3/41/2018-3DC/1316605/1 ਮਿਤੀ 12/9/2018 ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਨੰ: 10/52/2023-3DC/351-352 ਮਿਤੀ 19.5.2023 ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ/ਦਫ਼ਤਰਾਂ/ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਨਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ/ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਦਿਵਿਆਂਗਜਨ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ Persons with Disabilities ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਕਲਾਂਗ/ਅਪੰਗ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

2. ਵਿਸ਼ਾ ਅੰਕਿਤ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਅਧੀਨ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਮਨੀਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਜੁਸਟਿਸ ਐਂਡ ਇੰਪਾਵਰਮੈਂਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੱਤਰ ਨੰ: R-22033/3/2021-DD-II/V(E-15623) ਮਿਤੀ 09.01.2025 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿਵਿਆਂਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ:-

i. "Divyangjan, Diyangta, Divyang" should replace the terms "Viklang, Viklangta".

ii. The term "Person with Disability" should be used in place of "Disabled", "Intellectual Disability" instead of "Mental Retardation", and "Hearing Impaired" instead of "Deaf and Dumb" respectively.

29/1/25
(ਸ਼ੈਲਜਾ ਗੌੜ)
ਅਧੀਨ ਸਕੱਤਰ

P.T.O.

ਉਪਰਕੋਤ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ/ ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ/ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼/ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਵਿਭਾਗਾਂ/ਬੋਰਡਾਂ/ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ੈਲਜਾ ਗੌੜ 29/1/25
(ਸ਼ੈਲਜਾ ਗੌੜ)
ਅਧੀਨ ਸਕੱਤਰ

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ / ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ,
ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ / ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰ।

ਅੰ.ਵਿ.ਪੱ.ਨੰ: SSWCD-10/52/2023-3ਡਸ/1020957(1) ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 29.01.2025

ਪਿ.ਅੰ.ਪੱ.ਨੰ: SSWCD-10/52/2023-3ਡਸ/1020957(2) ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 29.01.2025

ਉਪਰਕੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਉਤਾਰਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੱਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੈਲਜਾ ਗੌੜ 29/1/25
(ਸ਼ੈਲਜਾ ਗੌੜ)
ਅਧੀਨ ਸਕੱਤਰ

F.No. R-22033/3/2021-DD-II/V (E-15623)
Government of India
Ministry of Social Justice and Empowerment
Department of Empowerment of Persons with Disabilities (Divyangjan)

5th Floor, Pt. Deendayal Antodaya Bhawan,
CGO Complex, Lodhi Road, New Delhi-111003

Dated: 9th January, 2025

To,

All Secretary/Principal Secretary of Social Welfare Department of all States / UTs Administration

Subject: Usage of Appropriate Terminology for Persons with Disabilities in Communications and Documents -reg.

Sir/Madam,

I am directed to refer to the above mentioned subject and to say that in line with the Hon'ble Minister, Ministry of Social Justice and Empowerment directive regarding the usage of the appropriate and respectful terminology when referring to persons with disabilities in all official communications and documents. The updated terminology should be incorporated in all current and future documents, official correspondences, and communications.

2. In this regard, it has been decided that the following terms should be used:

i. "**Divyangjan, Divyangta, Divyang**" should replace the terms "**Viklang, Viklangta**".

ii. The term "**Persons with Disability**" should be used in place of "Disabled", "**Intellectual Disability**" instead of "Mental Retardation", and "**Hearing Impaired**" instead of "Deaf and Dumb" respectively.

3. In view of the above, it is requested to ensure that the appropriate terminology is used in all your respective communications and is communicated to all concerned authorities within your jurisdiction.

Yours faithfully,

(Ram Charan Meena)
Under Secretary to the Govt. of India
Tele: 011-24360316